

Liber Gitta

A Kortárs 1979 novemberi számában olvasom (Szabó Magda „A Meráni fiú”), hogy tudni szeretnéd mivel játszhatott Erzsébet kicsiny gyermekkorban. Talán találtál már magad is adatokat arra vonatkozólag, mindenesetre megismétlem, hogy mit vallott a szentté avatási pör során játszótársa Guda mikor Erzsébet gyermekkoráról faggatták: képzeld a szabadban egy lábon ugráltak, s vagy körbe táncoltak. Nagyon szeretett táncolni, igen élénk, jókedvű gyermek volt, nem idomítható. Játékokat később maga is vitt a gyermekek számára épített árvaházába, cserépedények és fütyülők is lehettek. Télen bőrből varrt testű babával játszottak, fából faragott, tarkán befestett madárkákkal, házikkal. A hesseni hercegi ház még a múlt században mutogatott egy babát, amely állítólag Gertrudé volt, Erzsébet legkisebb gyermekéé.....

Magyarországi Szent Erzsébet és kora

Erzsébet II. Endre és Gertrúd leánya volt. 1207-ben született Pozsonyban. Négyéves korában menyasszonyként küldték Tübingiába, az őrgrófság wartburgi várába ígéreteken „nagyon dús” hozománnyal. Amint az oráni trónörökös, Lajos felcserepedett, hozzá is adták a kis királylányt, szerelmesek is voltak egymásba, minden a legnagyobb rendben, látszólag, valójában azonban Erzsébetet nem szerették sem az anyja, sem a sógorai és sógornői, túlzottan adakozó volt, túlzottan önmegettartó, aki rangjánál fogva hasonló életvitelre kényszerítette környezetét. De Lajos szerette, és amíg élt, nem tudtak semmit elérni ellenében.

Erzsébet az úr harmadik gyermekével volt állapotos, mikor Lajos valamelyik keresztes háborúban meghalt. Erzsébetet porig sújtotta a halálhír, még az anyósa is megsajnálta, nem úgy sógora, Raspe Henrik, aki legközelebbi vitájuk alkalmával kitaszította Erzsébetet gyermekeivel Eisenachban, a vár alatti városkában, ha jól emlékszem, egy istállóféle helyen töltötte karácsony éjszakáját, egészen híven a bibliai tradícióhoz. Anyja testvére, egy Matild nevű apáca fejedelemasszony fogadta magához később. Végére azonban megjöttek a keresztes lovagok, akik Lajos csontjait is magukkal hozva igazságot követeltek az özvegy és gyermekei számára. Henriknek bocsánatot kellett kérni és átengedni a trónszéket az ifjú Hermannak, Erzsébet és Lajos fiának. Mi legyen az özvegygel? Természetesen nyomban újra férjhez kell mennie. Ezt várták tőle az összes püspök nagybácsik. Kérőkben nem is volt hiány. Nehezen hihető, de II. Frigyes császár és közójük tartozott, azonban Erzsébetet erre nem lehetett rábírní. Csak, mint régens maradhatott (Herman) nagykorúságáig. Otthagyta Wartburgot ahol nyomasztó volt gyászos jelenléte és Magdeburgba költözött, árvaházakat, kórházakat alapított. Testét sanyargatta, egész jövedelmét a szegényeire fordította, önmagát fonásból tartotta fenn, 24 éves korában halt meg, szentté avatási pöre azonnal megindult, négy évvel halála után kanonizálták. E noha megrendítő, noha meghökkentő életpálya adatai között azonban megbújnak azok a nagyon emberi apróságok, amiket a szentté avatás aktái, a legendás és a történeti tények valahogy megőriztek s amiket elfeledett rejtekükből előcsalogatni most meg akarok kísérelni.

Gudának hívták azt a játszótársát, aki gyermekkorától fogva vele tartott, és aki tanúskodott a szentté avatási pörben: hogy noha akaratos, de jókedvű, élénk kislány volt, egy lábon ugrált, körtáncokban vett részt, és nagyon szeretett táncolni. Később már Wartburgban, télen babával (bőrtestű) játszottak fából faragott, tarkán kifestett madárkákka, karikákka. A hesseni hercegi ház még a múlt században is őrzött egy babát, ami állítólag Erzsébet legkisebb lányáé, a Gertrudis nevű apácáé volt. Árvaházait látogatva apró cserépjátékokat, fűtyülőket vitt magával. A kis árvák annyira szerették, hogy anyjuknak hitték, és Erzsébet is megpróbálta rájuk fordítani a gyermekei iránti kötődését, miután hasztalan kérte Istentől, hogy szabadítsa meg a gyermekei iránti olthatatlan szeretettől.

De hát mi is volt a fő konfliktus közte és férje családja között? A be nem vallott, a hatalomért folytatott harc mögött ürügyként bizonyos viselkedése szolgált, hogy Erzsébet nem volt hajlandó az asztalnál olyan ételt fogyasztani, ami a jobbágyok igazságtalanul kikényszerített „beszolgáltatásaiból” származott. Utánanézett, honnan származott a grófi asztalnál feltálat étel. Ha olyan volt, amit Erzsébet nem ítélt jogosnak, abból nem evett. Még férje életében, ha ő nem, az udvarhölgyei sem ehettek. Ilyenkor kijelentette: „Ma csak eszünk” vagy „Ma csak iszunk”. S ehettek valamennyien száraz kenyeret vagy ihattak vizet. Ha Erzsébet nem talált kivetnivalót, akkor nevetve, tapsolva jelentette ki: „Ma ehetünk is és ihatunk is.” Az a bizonyos kiutasítása férje halála után karácsony éjjelén is egy ilyen vita folyománya volt a sógor részéről, amikor már nem nézték el neki az effajta „illetlenségeket”.

Hogy Eisenach miért viselkedett úgy a kutasítással, a hatalom által megbélyegzettel, azt nekünk, magyaroknak nem kell magyarázni. Egyébként ez a fiatal nő rájött kora rettenetes társadalmi igazságtalanságaira és megpróbált szembeszegülni, elszánva magát, hogy bolondnak, pazarlónak nézik, a példás mosdatlanságot, a teljes pizok vállalását, a bűzös fekélyek csókolgatását. Mikor hosszú, fárasztó út után az üldözött özvegy megérkezett nagynénje, Matild kolostorába, természetesen meleg fürdő várta. Erzsébet beledugta a lába ujját: „Már megvolt” – mondta. Viszont betegeit gondosan ápolta, mosdatta, tiszta ágyba fektette (még a Lajos ágyát is igénybe véve). De ez is a szenvedés vállalása volt, nem hiába volt Assisi Ferenc követője. (Mert mi az igaz boldogság: Egyszer Assisi Ferenc hosszú, fárasztó út után, amikor az eső és hideg agyondermesztette őt és tanítványait, mielőtt a védelmet nyújtó szeretetházba érkeztek, kérdezte társait arról, mi volna nagyobb boldogság, mint a megérkezés, t.i. az ha szerzetesbarátaik nem fogadnák be őket és visszavetnék a dermesztő sárba, szélbe.)

Erzsébet természetesen pazarolt, ez a vád se hanyagolható el. De hát apja-anyja tékozolt, miért ne lett volna ő is velük egyívású? Az 1225-26-os nagy türingiai éhínség idején is pazarolta az őgrófság raktárainak teljes tartalmát, saját ruháinak, ékszereinek árát, mind a szűkölködőknek adta. Később is mikor, mint özvegy visszakapta az őt illető jövedelmeit, árvaházakat, kórházakat tartott fenn, maga fonásból tartotta el magát. Ebben a szent szoborban azért persze található nagyon emberi, megmosolyogtató vonások. Ugyanis makacs volt és ravasz. Ha lelki vezetője a szigorú Konrád atya megtiltotta neki, hogy nagy pénzeket juttasson szegényeinek, hiszen a derék keresztes lovag, Lajos úti felszerelésekor adósságokba verte magát és Erzsébetre maradtak a hitelezők. Tehát a szegények ériék be aprópénzzel. Erre Erzsébet veretett ugyan aprópénzt, de annyi ezüsttartalommal, mint a „nagy” érmék. [Mint tudjuk, a pénzzel való manipulálásban atyja lehetett a jó példa, persze ellenkező előjellel.] Erre Konrád megtiltotta, hogy pénzt adjon alamizsnaként, csak kenyeret

osztogathat. De nem egész cipőt, csak szeleteket. Erzsébet tehát megsúgta a szegényeinek, hogy többször is jöhetnek naponta. Konrád megtiltotta neki, hogy koldusként vagy apácaként élje le özvegyi életét. Erre Erzsébet nagypénteken az oltárra tett kézzel akart esküdni, hogy lemond gyermekeiről, rokonairól és a világ minden pompájáról s vállalja a teljes szegénységet, s mindezt 24 éves korában. Konrád végül is elrángatta az oltártól, nehogy jövedelmeit is odadobja a hitelezőivel együtt. Erélyesen nevelte pártfogoltjait: ha valamelyik nem akart gyónni, megvesszőzte, ha egy szép szőke hajfonatos leány tolakodni próbált alamizsnaosztáskor, levágta a copfját! Viszont a munkabíró férfiak között cipőt és ruhát osztott ki és sarlót a kezükbe. Szolgálóinak – parancsára – a betegápolás nehezebb feladatait is vállalniuk kellett, ami nem ment zúgolódás nélkül. Tekintsék a betegben Urunk Jézus Krisztust.

1222-ben férjével együtt meglátogatta apját. Az Aranybulla éve ez. Megkísérelte, hogy apját kibékítse fiával, a későbbi IV. Bélával, nem sikerült, IV. Béla nem felejtette el anyja megtorlatlanul hagyott szörnyű halálát. Mégis úgy látszik, nagy hatással volt rá Erzsébet, soha senki kérését meg nem tagadta, ha Erzsébet nevében kérték. Halála után templomokat emelt tiszteletére, falvakat alapított nevével. Erzsébetet még életében szentként tisztelték és négy évvel a halála után végbement szentté avatása. [A pápa kénytelen volt utasítani az esztergomi érseket, vonja vissza Endre fejéről az interdictumot, összeférhetetlennek tűnt, hogy szentté avassák a leányát, miközben az apja egyházi átok alatt van.]

Erzsébet, talán az otthon látottak hatására – elhatározta, hogy születendő gyermekét, ha leány, Gertrudisnak kereszteljük és istennek ajánlják. Lajos halálakor csak párhetes volt Gertrud, de anyja már kétéves korában az altheimi kolostorba adta környezetét nem kis elképedésére. De Gertrudis unokája már 21 évesen fejedelemszökevény lett a kolostornak, sokáig élt, anyja lett a példaképe, híres volt, mint békeszerző ellenfelek között, igazi ellenképe Merániai Gertrúdnak. Ha a kort tekintjük, amelyben élt, elmondhatjuk, hogy a legideálisabb sors jutott ki neki, bátyját fiatalon megmérgezték, nővére kilátástalan hatalmi harcokban töltötte életét.

Meggyőződésem, hogyha Erzsébet alakjáról lehántjuk a ráaggatott kora indikálta sallangokat, egy öntudatos, szokatlanul szociális gondolkodású egyéniség körvonalai bontakoznak ki előttünk. Ma már senkit sem hökkentene meg azok a szokásai, amelyek még a múlt század közepén is megrendítették egy életrajzíróját: hogy maga tisztította a zöldséget bioaktív táplálkozásához, maga mosta fel a konyháját, s akár egy modern manőken, sótlan, vízben főtt zöldségen élt. Hogy kitűnő és lelkiismeretes ápolónő volt, hogy munkával tartotta fenn magát. Mindenkit el tudott bűvölni, aki csak meglátogatta, még abban a szürke vezeklő ruhában is, ami akkoriban a farmert pótolta.

Állítólag nagyon szép volt, különösen a szeme csillogott napként, elannyira, hogy nem lehetett belenézni. Nem vett drága képeket, azt mondta, ő a szívében őrzi a szentek képét. Valóban, ahhoz, amit ő elragadtatott látomásaiban megpillanthatott minden evilági festmény fakó lehetett. [A Lourdes-i Bernadettnek is hiába mutattak szoborterveket a Hölglyről, akit meg akartak mintázni. Szép? – kérdezték tőle. Szép! – mondta Bernadett. „Olyan, mint a Hölgly?” – „Jaj, dehogy, ő sokkal-sokkal szebb!”] Pszichológusok feladata volna kimutatni, hogyan menekült Erzsébet abba az érzékeken túli világba, égi, boldog szerelembe,

miféle droghatáshoz segítették böjtjei, vezeklései, önsanyargatásai. Mindenesetre utolsó szavai voltak: Íme, jó a vőlegény a menyasszonyért. Állítólag halála előtt röviddel énekelt.

Egy legenda szerint volt Erzsébetnek egy kedves, öreg pártfogoltja az őrgrófi család temetkezési helyén Reinhardban, a kolostor malmának molnára a laikus fráter, Volkmar nevű. Erzsébet az igazi ferences szellem képviselőjét látta benne és nagyon becsülte. Volkmar a malomszerkezet javítása közben megzúzta a kezét és kegyetlenül szenvedett éppen Erzsébet halála éjjelén. Egyszer csak, kínjai közepette Volkmar a szent asszonyt látja maga előtt, ott állt előtte hercegi pompában. „Hogyan lehetséges, úrnóm, hogy ilyen fényes ruhába öltöztél te, aki mindig a szegények ruháját hordtad?” Erre a jelenés azt felelte: „Megváltoztattam a státusomat”. (Ich habe meinen Stand geändert.) S természetesen helyre rántotta a sérült, kimarjult kezét.

Elgondolkoztat, milyen volt az a ragyogó tekintet, amivel mindenkit elbűvölt? Lajos vajon a sugárzó szemek hipnózisa miatt tudta „rózsák”-nak látni a kenyereket? Később Boldog Margit, Erzsébet unokahúga is „ragyogó arccal” feküdt a koporsójában. A szentté avatási pörében az atyák különös érdeklődéssel nyomoztak az ügyben. Hol vannak a tanúk, akik látták a „mennyei ragyogást”? Nem kevésbé nyomott a latban, hogy valójában nem akadt tanú, csak hallottak róla, „mások mondták”. A szentté avatás nem is ment végbe „csak” a boldoggá avatása, egy fokkal alacsonyabban álljon a trón előtt!

Ha még körül akarnak nézni Erzsébet családtörténetében, a következő meglepő adatok táncolnak elő. Anyja, Gertrudis története közismert. Nem keveset tudunk öccséről, Ottóról, a meráni örökös hercegről, aki Fülöp római király lányát vette feleségül, majd meggyilkoltatta apósa öccsével, Henrikkel jó egyetértésben. Ezért menekülnek nényükhöz a boldog Magyarországra s folytatták vidám playboy-létüket. Aztán még békeszerzéssel is foglalkozott aquileai pátriárka korában. Szent ügyekkel foglalkozunk, mire megvénülünk.

Gertrudis húga, Ágnes, a francia királyi udvarban az uralkodó Fülöp Ágost szeretője, királynői befolyással; az uralkodó a hites feleségét, a dán Ingeborgot, noha „szép volt és erényes”, esküvőjük másnapján egy távoli kolostorba kergette. Ágnes két évig élt a király oldalán, mígnem pápai és népi mozgolódás nyomására helyet kellett cserélnie Ingeborggal. Hamar meg is halt. Gertrudis harmadik húga, Matild szent életű apátnő, ő vette pártfogásba az elüldözött Erzsébetet. Ötödik testvére volt Gertrudisnak a híres szent Hedvig, Szakállas Henrik sziléziai és lengyel herceg felesége. Betegápoló és önsanyargató asszony. Betegei közül tizenháromat állandóan magával vitt utazgatásai alatt; képzelhető a személyzet magánvéleménye, Szakállas Henrikről nem is szólván. Erzsébet apai rokonsága közül IV. Béla mellett említésre méltó Béla leánya, Anna, a híres bajkeverő. Rosztyiszlav herceg felesége volt és még anyós korában is „ismerték” vejének a cseh Ottokárnak az apródjai. Ami azonban sajnálatos valóban, hogy öccse, V. István feleségét, a kún sógornőt lenézte, megvetette és nem kis mértékben rontotta a viszonyt az apa és fia között.

Erzsébet gyermekei: Fia, Hermann a francia udvarban nevelkedik. Tizenhat éves korában a nagybátyja, az addigi türingiai régens át kell, hogy adja neki a hatalmat. Megnősült, s akár princeps instissimus is lehetett volna, ha meg nem mérgezik. Bertha von Seebach udvarhölgyre esett a gyanú, akár visszautasított szerelemből, akár Henrik Raspe nagybácsi megbízásából tette. Mindenesetre a felravatalozott holttest vérezni kezdett, mikor Bertha

belépett a terembe. Az ifjú herceget végakarata szerint anyja mellé kellett volna hogy temessék, de csak a rendes családi sírboltot engedélyezték, nehogy anyja még ugyan bizony feltámadjon. Berthát nagy ügyel-bajjal menekítették el és a vizsgálatot lezárták. Henrik Raspe isten büntetéséből örökös nélkül halt meg. Csak az eisenachi Katalin-templomban tudták eltemetni, úgy kellett neki, miért nem engedte, hogy öccsét anyja mellett tegyék sírba. Erzsébet leánya, Zsófia a megürült őrgrófi posztot saját fiának, a kis brabanti hercegnek követelte. Eisenach lakossága azonban nem örült. Isten őrizz, asszony és gyermeke. Jelenlegi uruk a meisseni herceg, aki fűgén bevette magát Wartburgba, árnyéka többet ér, mint a gyermek kardja! A két fél tárgyalásokba fogott. A megürült őrgrófságra ugyanis sokan jelentkeztek, a meisseni herceg mindenestre, az eisenachi dominikánus templomban. Már-már engedett az erélyes Gertrudis-unoka követelésének, de erre a tanácsurak meghúzták a frakkját: „Mit művelsz, uram, lemondasz a termékeny földérők, a bevehetetlen Wartburgról? Ha lehetséges volna, hogy egyik lábad az égben, a másik Wartburgban, vissza kellene húzni a lábadat az égből és a másik mellé tenni!” Végül Zsófia követelte, hogy az anyja oltárra helyezett bordacsontjára téve kezüket 20 lovag tegyen esküt ellenében, ha mer. S bizony merték mind a húszan. Zsófia sírva, átkot szórva haladt el, és 9 évig tartó örökösödési háborúba fogott. A meisseni herceg, akit csak kézre kerített Zsófia hívei közül, mind kivégeztette. [Egyikük állítólag, miközben hajítógéppel kilőtték Wartburgból, azt kiabálta: Türingia azért is a Zsófiáé és a brabanti kisfiúé.”] A 9 éves háború azonban nem hozott eredményt, Zsófia fia csak Hessent tudta megtartani. A húsz lovag pedig hamar rossz halált halt.

Hát a szép, a daliás, a jó, a lovagias Lajos, Erzsébet férje, akit hasztalan próbáltak Erzsébettől eltántorítani vőlegény korában? Még egy hegynyi arany árán sem! – mondta. Aki koralldíszes tükröt ajándékozott neki és korall – rózsafüzért. Korai halálát messzi Sziciliában állítólag II. Frigyes Jolanta nevű felesége mozdította elő, bár a mindig mindenhol fölbukkanó pestis is okozhatta. A kísérete kifőzette a holttest csontjait, s szent ünnepi menetben vitték vissza a Szentföldről hazatérve Türingiába, mert a csontok hófehér színe bebizonyította, hogy soha a feleségét meg nem csalta. Lajos életrajzírói szerint a kor mintaképe volt, uralkodásában is inkább a városai, mint hatalmaskodó báró mellett állt ki. De azért rendet tartott a családban: A húga Ágnes, aki Lipcsében regnált, Lajos tudta és beleegyezése nélkül eljegyezte magát Tyúkhegyi Poppróval (sic! Poppro von Henneberg), majd a hercegnő és hívei bevették magukat a város erődítményébe, s Lajosnak kívülről, a lipcseieknek belülről kellett kiostromolni a bent ülőket. A feltétel nélküli megadás csakhamar bekövetkezett, mire Lajos kerékbe törette a társaságot, különös tekintettel Poppro személyére. A hercegnőt érzékenyen sújtotta a dolog s nagy keserves panaszleveleit küldözgette a fejedelmeknek, hűbéreseknak, városoknak. Lajos sem maradt tétlen, ő is elő a levelekkel, panaszokkal, öngazolásokkal, hogy ő csak Lipcsét védte. De már erre kitört a háborúság: Ágnes a várakba a saját híveit rakta, Lajos viszont ostromolt, dúlt és égetett a városok élénk helyeslése mellett várakat vett be, újakat építtetett. Végül a magyarok előtt nem ismeretlen személy, a merániai Otto nagybácsi 1224-ben kibékítette a testvéreket. Jó fél évig tartott a magas szintű nézeteltérés.

Mint már említettem, Erzsébet sógora a kegyetlen Henrik Raspe isten büntetéséből fiú utód nélkül halt meg. Volt azonban még egy öccse Lajosnak, a Konrád: nagy katona, erőszakos, hirtelen ember, nem védte meg Erzsébetet bátyjától, mikor kiűldözte Wartburgból gyermekeivel együtt. Történt azonban, hogy a reinhardsburgi apát összeveszett

feljebbvalójával, a mainzi püspökkel. Büntetésül vezeklésre ítélték a püspök és a káptalan előtt, sőt vesszőztatásra. Ekkor toppant be Erfurtba Konrad, s amint megtudta, emberével mi történt, berontott a terembe, a mainzi püspököt hajánál fogva földre rántotta, végighurcolta a folyosókon, kést szegezett neki, s meg is ölte volna, ha környezete vissza nem tartja. Hazatérve panaszt tett bátyjánál, mire az katonákat adott neki, hogy a püspököt megbüntesse. Betört a mainzi püspökség területére, több helységet feldúlt és kifosztott és ostrom alá vette Fritzlart. Azonban a püspök katonasága erőteljesen védekezett, mire Konrad a külváros elpusztítása után már éppen elvonult volna, mikor is néhány szemtelen asszonyszemély a várfalokról a szokásos módon gúnyt űzött az elvonuló ellenségéből, sőt, ősi szokás szerint szalmabábut fabrikált Konrad megszemélyesítéseként, s azt sárral megdobálta. Nosza, Konrad menten visszatért s dühös rohammal elfoglalta a várost, lemészárolta a lakosság jó részét, fölégette valamennyi templomát, kolostorát, foglyul ejtett püspököt, kanonokot, katonaságot, szétszórta a könyveket, kelyheket, relikviákat, katonái sárba tiporták az oltáriszentséget, s mindezt egy évvel Erzsébet halála után, mikor már elindították a szentté avatás pörét. Nem sokkal azután Konrad, nem csoda, rosszat álmondott, mire megtért, vezekelt, belépett a német lovagrendbe, ott nagymester lett, újraépíttette Fritzlart, s ő lett Erzsébet szentté avatási pörének legfőbb előmozdítója és végrehajtója. Halála előtt már olyan szentéletű volt, hogy nem bírta elviselni környezetében a bűnözőket. Meg is jámborodott mindenki, akinek csak dolga volt vele.

Már csak a másik Konrad története van hátra, a marburgi Konradé, aki a szent lelki vezetője volt. Nagy tudományú, hitbuzgó ember, különösen az eretnekek tűzzel-vassal való irtásában jeleskedett. Gyűlölték is sokan. Lajos halála után a pápa Konradot Erzsébet „defensorává” rendelte ki. Hogy hol volt, amikor Erzsébet leginkább szorult volna védelemre? Valószínűleg egy egérlyukban. Csak amikor visszaadták védencének javadalmait bukkant föl az erélyes férfiú. Visszatartotta védencét a teljes szegénység vállalásától, a kolduló életmódtól, a kolostorba vonulástól. Makrancos lelki gyermekét többször megpofozta, megvesszőzte vélt és valódi engedetlenségek ürügyén úgy, hogy megbotránkoztatta Erzsébet környezetét. A szépséges fiatal nő hátát véresre vesszőzni, őt hóban, esőben, sárban hosszú rossz utakon magához rendelni, szerető, hű barátnőktől eltiltani, helyettük öreg házsártos vénasszonyt rendelni. Mindez hozzátartozott Konrad szerint a tökéletesedéshez. Viszont ez az Erzsébet is valami miatt igencsak benne volt Konrad fenyegetéseiben: Ilyenkor tudott abba az extázisba esni, ami édesebb volt minden becézgetésnél, ez a „drog” segítette hozzá, hogy a testieken túl jusson és belelásson az égi körökbe. Egyszer megkérdezték a társnői tőle miért tűrte a fenyegetést. Azért – felelte – mert így jutottam fel a 3. körbe. Mikor ezt Konrad megtudta, mérgeesen kifakadt. Na, akkor a kilencedik körbe fogom fölpofozni. Nem úgy a világ! Suttogni kezdték, hogy tiltott viszonyban vannak, úgyhogy Erzsébet gyermekeire való tekintettel szemléletesen bizonyítani akarta atyai jó barátja Vargil lovag előtt, milyen természetűek azok a „simogatások”, melyekben Konrad részesíti: lehúzta ingét s megmutatta véresre ostorozott hátát. Nagy elégtétellel olvastam ezek után, hogy Konrad mester sem végezte szépen. Sayu gróf emberei verték agyon uruk utasítására, akit Konrad szintén vizsgálat alá akart vonni. Sőt, nemcsak őt, hanem útitársát is, bizonyos Gerhard testvért, aki olyan szorosan átölelte, hogy kénytelenségből őt is agyonverték. Ki-ki gondoljon amit akar.

Miért is írom le mindezt? Biztos nem azért, mert a vad kor mindennapi életét akartam bemutatni, e téren vadabbat, mint a miénk nem lehet földélni. Talán, hogy Erzsébet végre nálunk is „új státusba” lépjen? Mindenesetre bízom benne, hogy az emberi történetek

ellenállhatatlan komikummal vegyes érdekessége egy órácskára elszórakoztat. Bendának tiszteletem, üdvözetem, s bocsánat, amiért beleregélek a kor tudós taglalásába.

A szent asszony tehát meghalt. Mi ilyenkor a teendő? Mindenki sietett, hogy ereklyét szerezzen tőle, róla. Aki csak hozzáfért, ellátta magát, összeszabdalták rossz ruháját, amit halotti ruhájának rendelt, levágták a körmét, haját, fülét (!!!), egyéb testrészeit (!?!), míg csak el nem temették a 4. napon. Mint említettem, leánya, Zsófia már pár év múlva anyja bordacsont-ereklyéjére akarta esketni a hitszegő lovagokat. Az embernek az a benyomása, hogy ízekre szedték. [Assisi Szent Ferenc tetemét a tanítványok például elrejtették az ereklyegyűjtés megakadályozására.] Mindenesetre, mikor kései leszármazottja protestánssá lett, hogy véget vessen a sírjához vezetett zarándoklatoknak, nyílást fúratott a csodálatos, aranyozott veretes réz koporsóba, rajta a II. Frigyes császár által ráhelyezett koronával, mindössze egy piros damasztdobozba helyezett maroknyi csont rejlett, még a koponyát is más fülkékben találták meg. De szentté avatásakor u.n. elevatioja, a sír megnyitása stb. stb. által a maradvány, hogy úgy mondjam „tisztá nektárt gyöngyözött”. Mégiscsak Árpádházi volt ő is.

S halála után megkapta az egész világ, az általa teljesen elvetett egész világ bámulatát, dicsőítését, ráaggatták a többé-kevésbé gyanús neki tulajdonított csodatételeket (különösen halottakat tudott feltámasztani, reménytelen betegeket meggyógyítani). A tanúk eskü alatt vallottak, templomok, kórházak, faluk létesítését, szobrokat, amit a világ adni tud. A legendák kicifrázását, a rózsza-csodát, vagy ha ő Jézus Krisztust látta minden betegében, a jelenség természetesen látható volt, és előkelő vendégek is látni akarták. Minthogy nem volt megfelelő öltözéke, mégis leírhatatlanul elbűvölő tudott lenni szegényes ruháiban. A kor emberi ideálja ekkor nem az antik hősök, nem a későbbi humanista, az entellektüel, hanem a *szent*. Csak hát nehéz azokat kibírni, akiket a kor zászlajára tűz.

Ezt a legendát azonban elhiszem az életrajzíróknak: A legendák, mint csillogó díszek a karácsonyi fenyőn elborították alakját. Ha hinnénk bennük, ez a fiatalasszony mást se csinált, mint beteget ápolt, szegényeket gondozott, emellett nappal és éjjel imádkozott, ostoroztatta magát, alig evett és még font is pénzért. Mikor? De kellett a szent, kellett az ereklyék, ezen az egészen ellehetetlenült fokon.